

At mentalisere traumer og deres psykopatologi

5. Nordiske Mentaliserings Konference
Aalborg 16. juni 2022

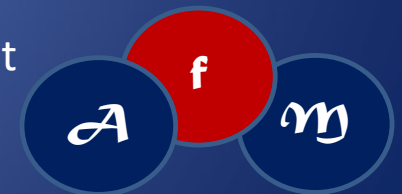
Morten Kjølbye

Uddannelseskoordinerende overlæge, Psykiatrien i Region Nordjylland

Klinisk lektor i psykiatri ved Institut for Medicin og Sundhedsteknologi , Aalborg Universitet

Postgraduat klinisk lektor i Psykiatri, Uddannelsesregion Nord, Aarhus Universitet

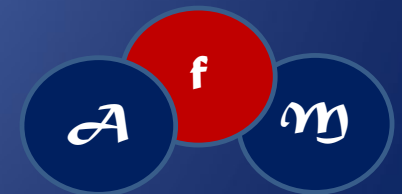
Godkendt specialist og supervisor i psykoterapi

Akademi for Mentalisering

VORES PERSPEKTIV PÅ PATIENTEN INFLUERER PÅ DEN MÅDE VI TILGÅR PATIENTEN

Bruno Bettelheim: The End is in the beginning

Akademi for Mentalisering

Angst som følelse og symptom

Angst som følelse

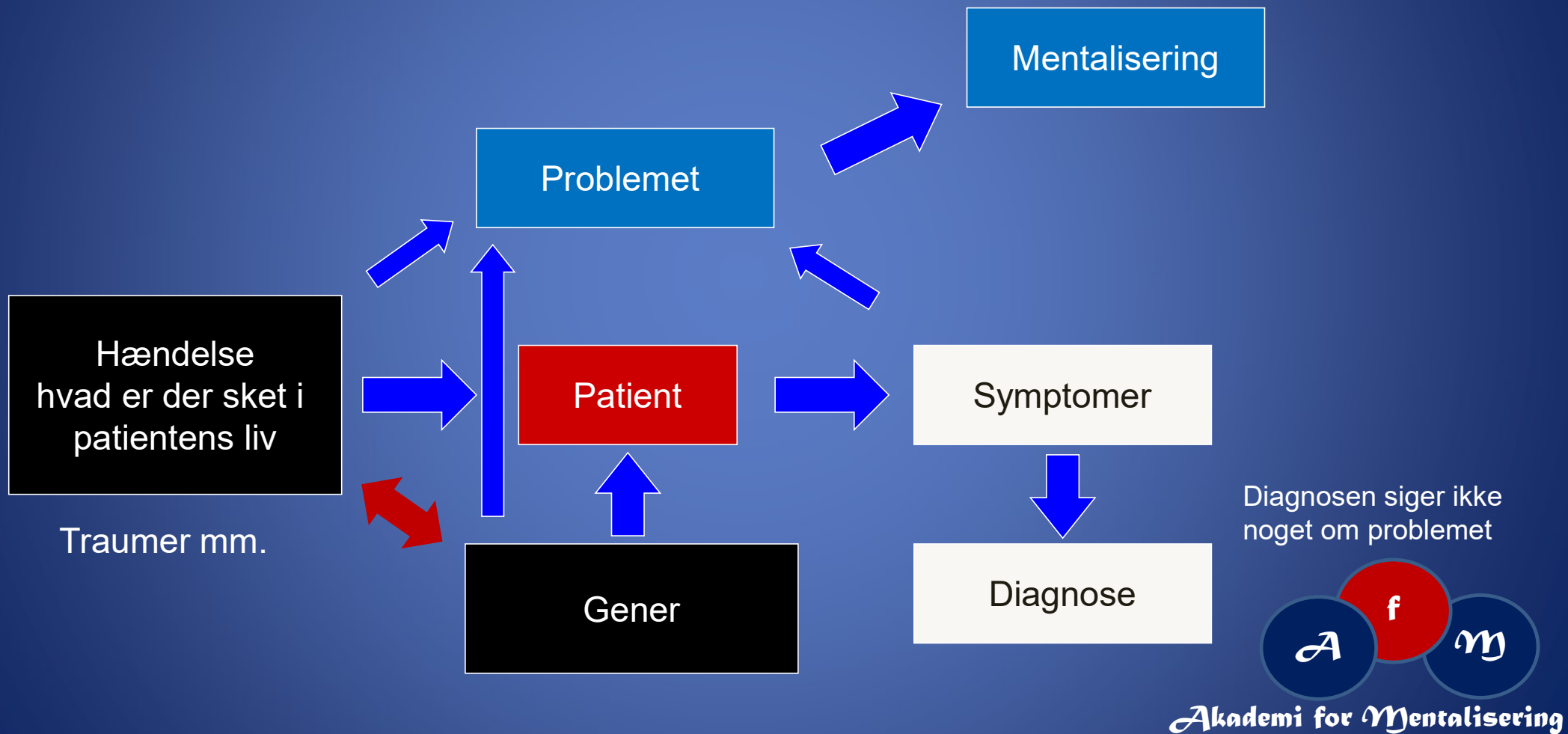
Hvorfor er jeg angst?
Angsten er informativ

Angst som symptom

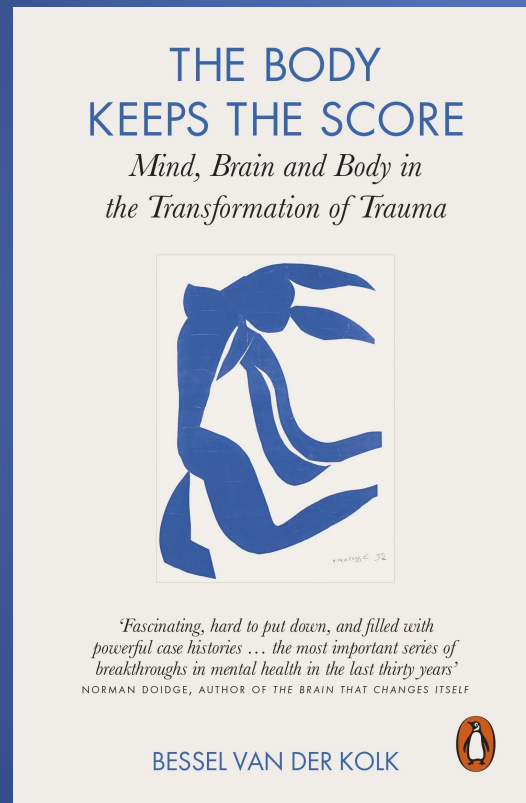
Angsten kommer ud af det blå
Angsten er meningsløs

Angst er en grundemotion der aktiveres af en grund

At ændre perspektiv fra deskriptivt symptom til mentalisering

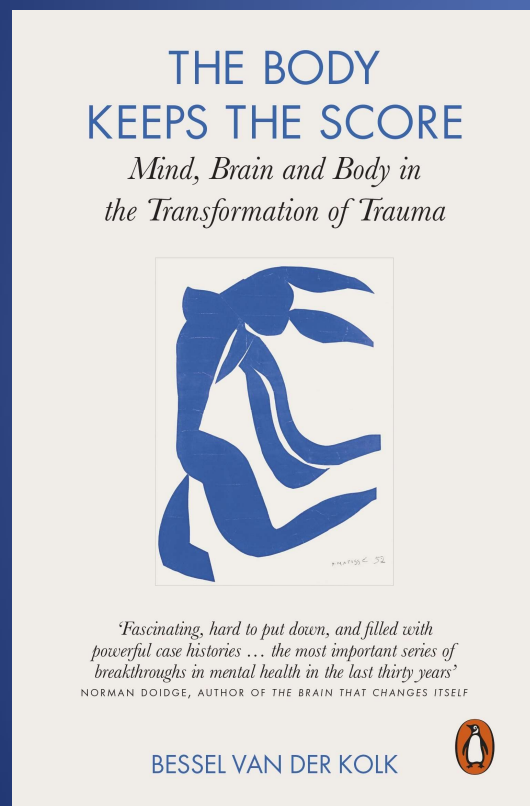

Traumer er hyppigere og mere skadeligt end vi tror

- en ud af fem amerikanere blev seksuelt forulempet som barn
- en ud af fire blev slået af en forælder så det efterlader et mærke på kroppen
- et ud af tre par udøver fysisk vold

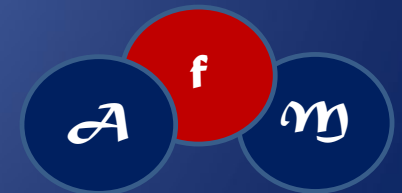
Den ufølsomme psykiatri

- Jeg blev ofte overrasket over den ufølsomme måde, hvorpå patienternes symptomer blev diskuteret og over, hvor meget tid der blev brugt på at forsøge at styre deres selvmordstanker og selvdestruktive adfærd, snarere end på at forstå de mulige årsager til deres fortvivlelse og hjælpeløshed
- Der er brug for at mentalisere patienten

Freuds store fejltagelse

- I 1896 skriver Freud, at ved en hver hysteri case finder man et eller flere tilfælde af præmature seksuelle oplevelser i den tidligste barndom – The Aetiology of Hysteria 1896
- Et år efter forkastede Freud traume teorien til hysteri fordi hyppigheden af hysteri ville betyde at seksuelle overgreb i barndommen var endemisk i Wien
- Freud holdt op med at lytte til sine patienters beretning (herunder Dora) og formulerede at disse overgreb ikke havde fundet sted men var udtryk for patientens fantasi og ubevidste ønske om en intim relation til faderen - fantasier om en incestuøs relation
- Freud flyttede skylden fra overgriber til den overgrebne

Ødipus er ikke Ødipus

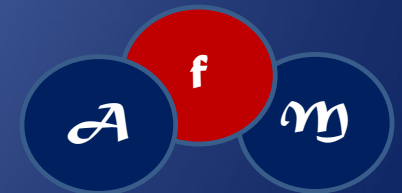

- Barnet er knyttet til mor - en forudsætning for at lære sig selv at kende
- Barnet må overvinde far - for at udvikle selvstændighed
- Sandheden kan være så smertefuld at man ønske ikke at se – psykopatologi er et alternativ til erkendelse
- Det Freud overså var at Laius ville blive dræbt af sin søn og at hans kone ville blive gift med denne søn som en forbandelse for at Laius havde bortført og voldtaget nabokongens søn
- For at undgå dette beordrede Laius og Jocasta deres søn dræbt
- Ødipus myten handler således om konsekvensen af voldtægt og drab af børn

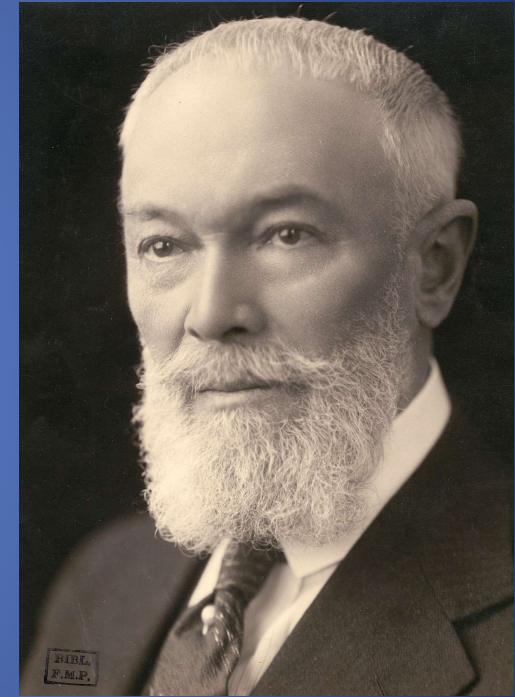
Hvilke traumer er værst og spiller responstid for igangsættelse af behandling ind?

- Mennesker der er udsat for voldtægt eller seksuelle overgreb har langt større risiko to at udvikle PTSD sammenlignet med andre traumer som naturkatastrofer, ulykker og krig
- Hvis den traumatiserede person ikke får akut hjælp (max 4 uger) øges sandsynligheden for udvikling af kronisk PTSD, angst og depression

Janet havde ret men blev glemt

- Janet fastholdt at hysteri var forårsaget af traumatiske oplevelser
- Traumer sønderriver jegets integrative funktioner gennem dissociative processer
- Traumepatologien er centreret omkring dissociation
- Traumatiske erindringer præserves i en abnormal tilstand

Traumepatologi er dissociativ patologi

- Association

- Dissociation

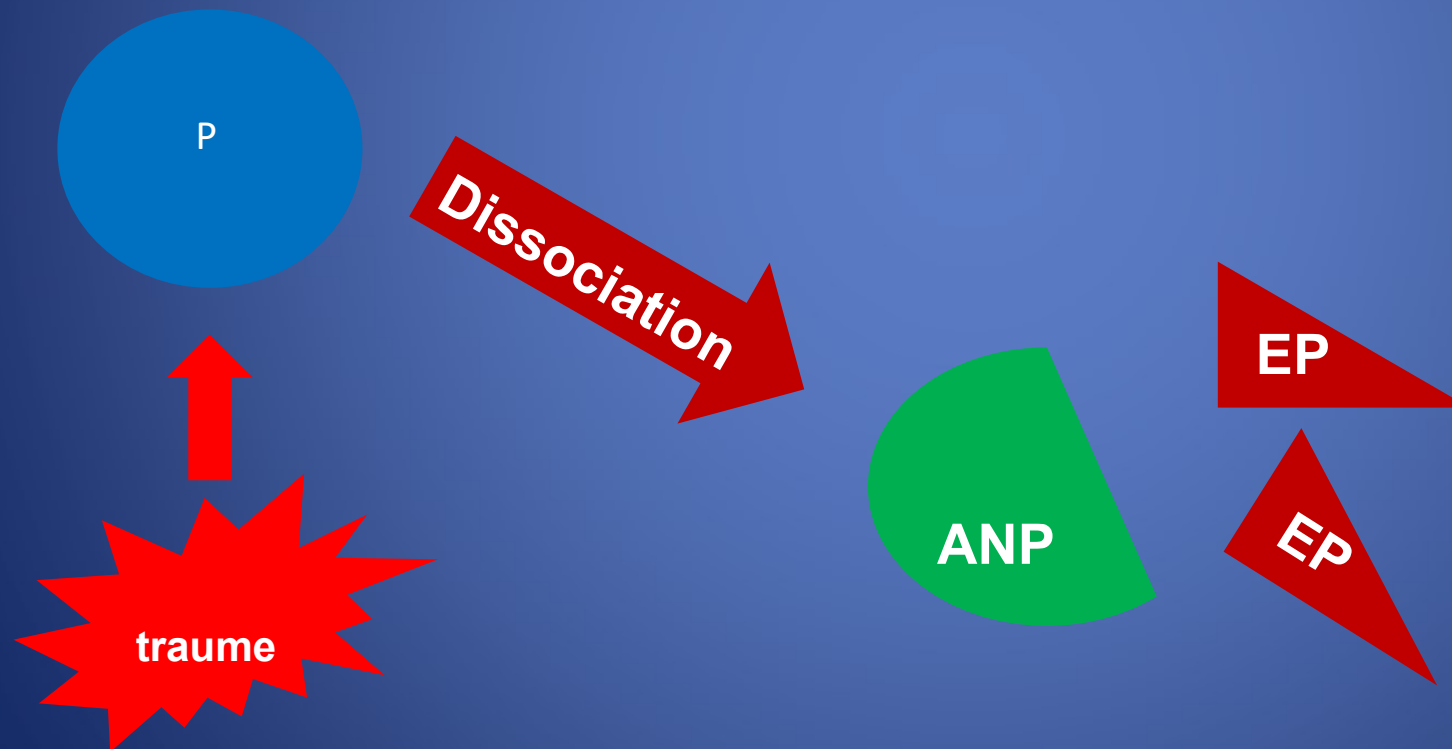

Dissociation og strukturel dissociation

Almindelig

Dissociation

Patologisk

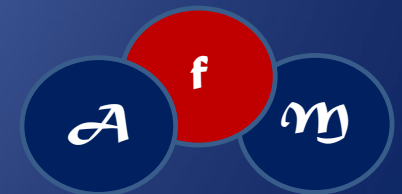
To typer af traumer

Tilknytningstraumer

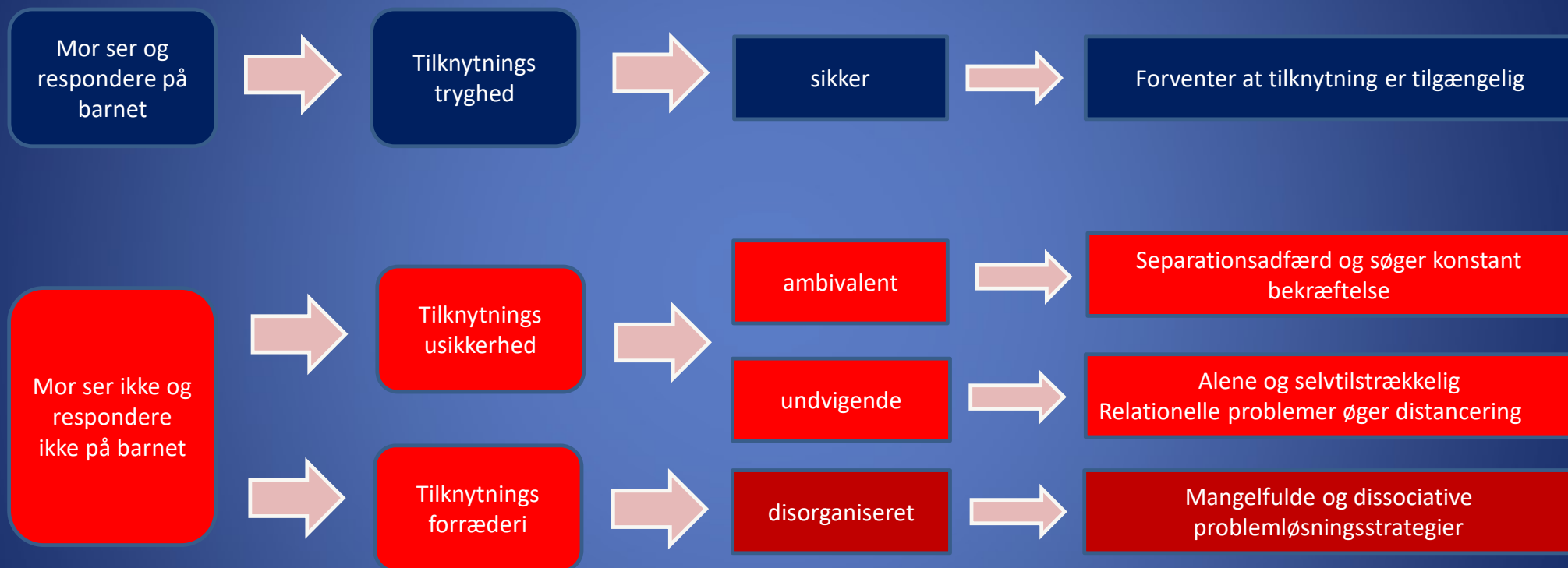
- Etablere usikker tilknytning

Traumer per se

- Overeksponering
- Alene

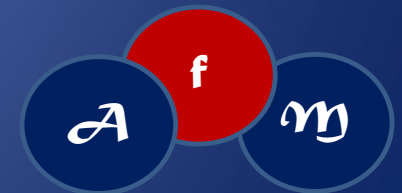

Sikker og usikker tilknytning

Traumer

- Traumer sker i en tilknytningsrelation og behandles i en tilknytningsrelation
 - Fravær af tilknytning skaber grobund for traumer
 - Fravær af tilknytning forhindrer at traumer kan heles
- Traumer er ikke en angst lidelse men en forstyrrelse af hjernens associative funktioner og hukommelsens funktion
 - Behandlingen skal derfor rettes mod hvordan traumer erindres og mentaliseres

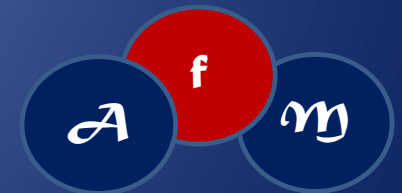

Tilknytningstraumer og traumer per se

- Tilknytningstraumer øger sårbarheden over for senere traumatiske oplevelser
- Gentagende traumer er mere psykopatologi skabende end enkeltstående traumer
- Hvis enkeltstående traumer er traumatiske er der sandsynligvis også et tilknytningstraume

Hvad karakterisere traumer

- Traumatiske oplevelser involvere ofte trusler mod overlevelse og mod fysisk og psykisk integritet
- Traumatet efterlader personen i afmagt, skyld, skam, selvlede og fragmentering
- Traumereaktioner indeholder tre grundelementer:
 - Hyperarousal
 - Indtrængende erindringer
 - Reaktiv indsnævring
- Patienten oscillerer mellem de to modsatrettede responser: indtrængning og indsnævring

Udvikling af traumepatologi i et mentaliseringsperspektiv

Når magtesløshed bliver til skyld

Locus of control er
persons oplevelse af at
have indflydelse på egen
tilværelse eller være
styret af omgivelserne

**MARERIDT OG FLASH BACKS ER
HJERNENS FORSØG PÅ AT FLYTTE
DATA FRA KORTTIDS TIL
LANGTIDSLAGRINGSCENTER**

Dissociativ og psykotisk hallucination

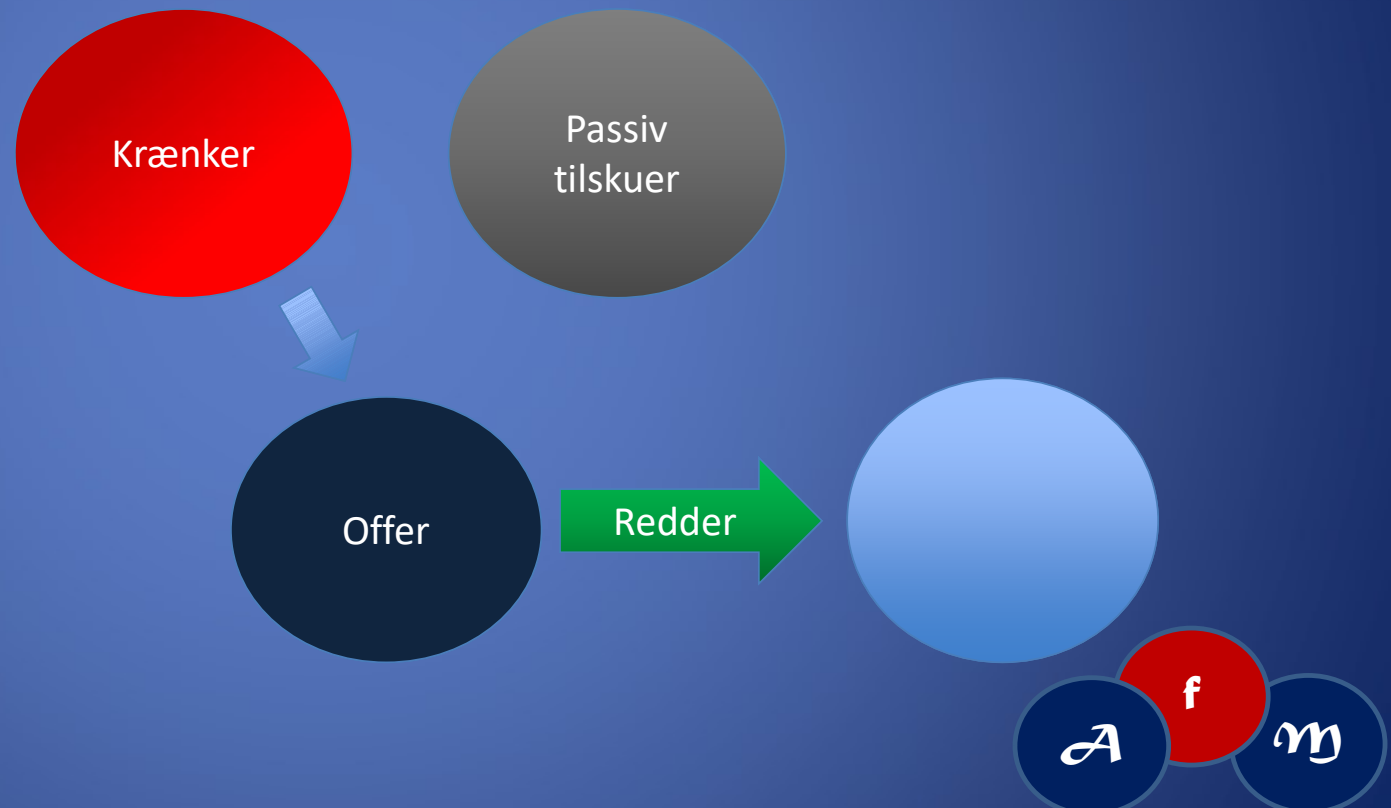
- Dissociativ
- Stemmen høres inde i hovedet
- Anden persons der taler til patienten
- Er traume baseret
- Psykotisk
- Stemmen er extern
- Tredje persons der taler om patienten

Dette er kun vejledende –
dissociative stemmer kan have de samme karakteristika som ved psykose

Patienter med DID har 3-4 gange så mange første rangs symptomer
som skizofrene, har dog ikke tanke udspredning og bizarre vrangforestillinger

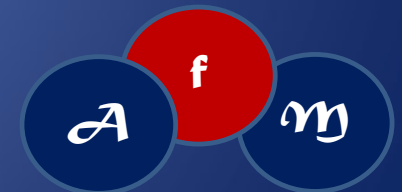
Typiske traumerelationer og overførings/modoverføringspositioner

- Krænker
- Offer
- Passiv tilskuer
- Redder

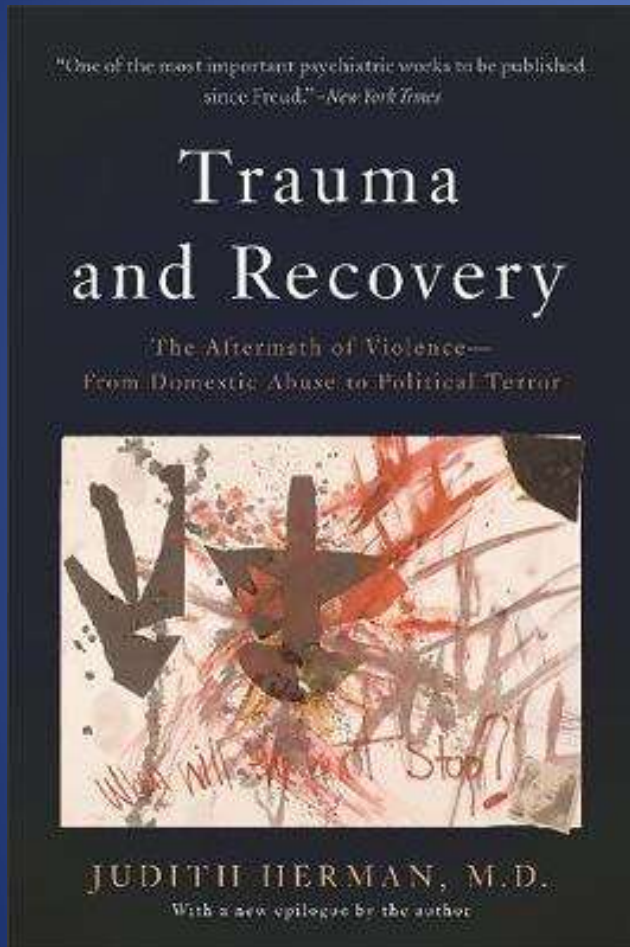
Traume Opmærksomhedspunkter

- Pludseligt funktions ændring
- Reaktiv problemadfærd
- Symptomer der kan ses som kontrol og/eller kontroltab
 - Spisesymptomer
 - Svær selvskade
 - Massivt selvmordsønske
- Massivt selvhad og selvlede
- Magtesløshed
- Produktive psykotiske symptomer
- Dissociative fænomener
- Betydelig comorbiditet
- Manglende behandlingsrespons

Stadier i traume recovery

Judith Herman 1992

- Etablering af en helende relation
 - Opmærksomhed på typiske overførings/modoverførings reaktioner
 - Sikring at terapeutens støtte system
 - en organisatorisk forankring
- Sikkerhed & kontrol
- At erindre og sørge over traumet
- Genetablering af kontakt

Afsluttende bemærkninger

- Behandlernes perspektiv på patienten influerer på den måde vi tilgår patienten
- Mentaliserings baseret behandling (MBT) fokusere på interaktionen mellem patient og behandler og tager derfor udgangspunkt i en relationel tilgang
- Mentalisering har fokus på sammenhæng mellem kontekst og reaktion
- Overset ikke traumers psykopatologiske betydning
- Vær nysgerrig og spørg specifikt til traumer ellers risikere du ikke får noget at vide

